

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Syntagma Iuris || Vniversi, Atqve Legvm || Pene Omnivm
Gentivm, Et || Rervm Pvblicarvm Præcipvarvm,||**

Grégoire, Pierre

Francofurti ad Mœnum, M.D.XCIX.

VD16 VD16 G 2999

6 de Iuramento ad Iudicii & sententiæ definitionem pertinente.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-97739](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-97739)

Et extra potestatem promittentis est: & non valet, vt pate adiectam super iis, de quibus non potest se obligare promittens, vt in cap. quanto, de iureiur. cum tota 22. quaest. 4. ¶ Secunda regula fit, im probato pacto vel actu, ex eo quod est principaliter contra publicam vtilitatem, vt in o. si diligenti, de fo. comp. liquem ad modum, & l. 2. de agri. & cons. lib. 11. C. non confirmabitur iuramento, vt quanto de iureiur. l. non dubium, C. de legib. l. ceterum de leg. 1. l. si nauis de contrab. em. l. adigere, §. si quis annus de iure patro. P. cum simili. ¶ Quod si contractus vel actus improbetur, ex eo quod tendit contra vtilitatem publicam secundario, & non principaliter, cum praecipue prohibitionis vtilitas respiciat priuata, persona iuramentum confirmabit huiusmodi contractum natiuam aliunde, Panor. cons. 8. vol. 2. vt ecce dotis fauor ad publicam vtilitatem pertinet secundario, & principaliter ad mulieres, l. 1. de iur. dot. P. l. solu. matr. P. Et ita pactum de ea minuenda improbat, l. pactum quod dot. al. de pact. C. l. pactum, C. de collat. accedente autē iuramento probabitur, c. quamuis pactum, de pact. in Sex. Id ipsam in alienatione rei dotalis intelligit, c. cum coisngat, de iureiur. apud Grego. c. licet, eod. tit. in Sex. Nec immoror in distinctione Bartoli, in l. si quis pro eo, nu. 9. de fideiuss. P. quae vsu abrogata est: is enim ait, in prohibitione alienandi veritas, ad inuadendum, nō prohibet alienationis rei, quae fit a lege, respiciat tantum rem, vt exemplum ponit in prohibitione fundi dotalis, vt tunc valeat iuramentum & confirmatam vero personam, vt si dictum est, vt talis persona non alienet, & tunc non valeat etiam iuramento appposito, quod tamen vltimum reprobatur ab interpretibus, & contrarium seruari tradit Paul. Cast. in auth. sacramenta pubertatis, si aduers. vendit. & in d. l. si quis pro eo, de fideiuss. P. si in fauorem personae fit prohibitio.

¶ 4. Quando in odium creditotis prohibetur contractus, iuramentum appositum seruandum videtur, vt in c. debitoribus, de iureiur. l. non licet, de contrab. em. P. l. si quis al. vel sibi, C. l. significate, de pigno. quamuis pactum non confirmetur, vt subtiliter distinguit Bartol. ad d. l. si quis pro eo, nu. 10. Et ecce ideo creditores tunc recte ad iuramenta relaxanda iurantibus compelluntur, vel gratia fieri facile, c. 1. de iureiur. c. nouit, de iudic. ¶ 5. Quando in fauorem iurantis prohibitus erat actus, vel contractus, & ille iuramentum contractui vel actui adhibet, de eo seruando, valebit & confirmat actum, vt in auth. sacramenta pubertatis, si aduers. vendit. & in ca. ex rescripto, & cap. cum contingat, de iureiur. Verum hic adhibendum iudicium. Nam si factum, in alterius quam eius, cui prohibitum est, praerudicium etiam conuertatur, non firmatur iuramento: vt si quando quis prohibitus sit capere etiam a volente gl. in l. in iuris, nu. 6. §. si de reg. iur. l. omnes quis, §. executoribus, de episc. & cle. C. l. omnibus; C. de sponsul. vel si omnino actus vel contractus prohibeatur, vt dum prohibetur alienatio prodigis, & omnis contractus ab iis enim iuramentum contractibus appositum non tenet, nec contractus firmantur, Jaco. Butriga. Angel. Castren. Bald. Anchar. Bartol. in l. si cuius bonis, nu. 7. de verb. oblig. Jaco. Arimin. in l. qua habet, §. si pupillus, de iur. aucto. quod eis, de sec. nup. Quia hic consideramus vltra praedictam regulam iuramenti, subitaneam & commitem deficientem, nempe dilectionem que adesse debet & iudicium, c. §. si Christus, de iureiur. l. herem. 4. Prodig vero idonei non sunt ad iurandum, quia iudicio carent: idemque dicendum de paruulorum & furiosorum iuramento, & aliorum, qui quia dilectionem non habent, contrahere vel aliud quippiam gerere prohibentur, qui neque iuramentum licite praestabunt cum effectu in sui praerudicium. ¶ 6. & 7. Quando contractus vel actus in sui praerudicium, vt in l. si quis pro eo, nu. 10. Et ecce ideo creditores tunc recte ad iuramenta relaxanda iurantibus compelluntur, vel gratia fieri facile, c. 1. de iureiur. c. nouit, de iudic. ¶ 8. S. contractus est prohibitus, nec valet ex eo quod forma subitanealis ei deest, vt puta verba stipulationis, l. 1. de verb. oblig. P. non tenet etiam adhibitum iuramentum confirmatorium ratione eius contractus, Bart. in d. l. si quis pro eo, nu. 14. Verum iuramentum, si contractus aliquomodo iustitiam sit, valebit meliori iure quo poterit valere, etsi degenet in alium contractum, vt

in l. vbi a donatur, de don. cau. mor. P. si modo formalis caussa sit circa consensum. Nam si consensus abfit, nec contractus illo modo valebit, quia fundamentum non habet, l. de pact. P. c. cum Paulus, §. 1. Nec iuramentum quoque illum firmabit, quia non porrigitur vltra consensum, l. si in de non nu. pec. C. l. si quis satis, cog. P. l. si libertus ita, de oper. li. P. l. si in princ. ad munici. neque ad incogita, c. ad nostram, in 2. de iureiur.

¶ 9. Si contractus vel actus reprobetur ratione rei, de qua fit, veluti si de re sacra, homine libero, & aliis quae non sunt in commercio hominum, l. inter stipulantiem, §. sacram. de ver. oblig. l. si in emptione, §. 4. omnium, de contrab. em. P. cum similib. l. apud Julianum, §. si a de leg. 1. iuramentum non firmabitur. Quia in possibile conuincere videtur, & consensus privatorum non potest supplere defectum rei nec per iuramentum potest deberiis quae non est, l. cum quis, §. si iuramento, de iureiur. P. & deficienti materia vera vel ficta, nulla est obligatio, quia non entis nullae sunt qualitates, l. inu qui in provincia, de reb. cred. in P. Et ita deest aliud fundamentum iuramenti, veritas, c. §. si Christus, de iureiur. quia illud pro veritate habetur, l. sed §. si possessori, §. si iuramento, de iureiur. in P.

¶ 10. Postremo, si in gratiam & vtilitatem singulorum quorundam contractus non admittatur, sine dubio est, renuntiationem, & iuramentum eorum multo magis valere, per regulam, vnicuique licet renuntiare privilegio in sui fauorem introducto, l. si quis in conscribendo, C. de pact. §. de episc. & cler. cum similib. c. quibus, de pact. in Sex.

¶ 11. Effectus autem istius iuramenti erit confirmatorius, quando non improbat, vt transeat in heredes eius, qui contraxit, & iure eius vtuatur, vt in ca. cum contingat, de iureiur. & c. licet es, in Sex. Paul. Cast. cons. 65. & 67. & in aut. quod obiter, de probat. Per. Ancha. in c. veritatis, de iureiur. vt valida conuentionis etiam efficacia, tenet heredes, l. si pactum, de probat. P. l. vni. vt act. ab her. & con. her. quia iuramento acquiritur obligatio, & per consequens actio, c. qui sacramento, 22. q. 4. Quocirca confirmatur iuramento contractus, inuito contrahente altero, reuocari non potest: non secus, quam contentio legitima, ex l. in commodato, §. si sit, commod. P. l. si sit, de actio. quamuis in promissorio iuramento actus iuratus si reuocabilis sit natura, possit reuocari sequenti actus, qui valebit non obstatu prioris iuramento, & quamquam qui contra fecerit peritius sit, c. si sit, ex literis, & c. si inter, de spons. §. gl. in c. si de procur. in Sex. ad quam plura coniungit Felu. in c. si diligenti, de fo. comp. §. si l. auctus, §. si de iureiur.

¶ 12. Si tamen contractus confirmatus sit delo inuitus, & iuramentum quoque dolose extortum fuerit, vtrumque correit & nullum est, l. eleganter, de dot. P. l. inter postitas, C. de translat. si quidem, §. si, & l. 3. quod met. cau. P. l. 4. C. eo. ne quod prohibetur subfiliere, alia via permittatur, contra cap. prudentiam, & cap. praeterea, de officio delegat.

¶ 13. Et quamuis iuramentum metu extortum valeat, & sit obligatorium, quia metus non excludit consensum, c. merito, 15. q. 1. si mulier, quod met. cau. P. gl. in c. abbas, quod met. cau. & gl. in c. auctoritatem, 15. q. 7. attamen si metus sit ad rescindendum negotiationem idoneus, iuramenti potest facile dari & impetrari absolutio, vt in c. 2. & c. si vero, de iureiur. & d. c. auctoritatem. Absolutio enim, non resolutio in integrum impetrari debet, Panor. in d. c. 2. nu. 1. per illum text. de iureiur. nisi forsitan quis velit contra iuramentum ab altero praestitum, restitui in integrum, quo casu potest petere, vt in l. nam & postea, §. si minor, de iureiur. P. Scio tamen Mafueriu tradidisse in praxi, tit. de iureiur. §. 10. item si quis agat, per Panor. in cap. abbas, & c. ad audientiam, de his que vi met. cau. fiunt, & c. si vero, de iureiur. agentem ad nullum declarandum & renouandum contractum, vt vel metu factum, audiri sine dispensatione iuramenti. Verum tutius arbitror & magis consulti animae periculo, si dispensatio petatur & absolutio a iuramento.

De iuramento ad iudicium & sententiam definitionem pertinente. Cap. 6.

- 1 Iuramenti iudicialis plures species.
- 2 Iuramentum voluntarium quid.
- 3 Iuramentum conuentionale acceptatum, referri non potest, vti eius: ibidem, §. nrm. 4.
- 4 Iuramentum delatum a parte, num cogatur pars acceptare, vel referre.
- 5 Iuramentum remitti potest, & quando Christianus peccatum remittere debet.
- 6 Iuramentum referri iuramenti delati, quando, & quomodo debeat.

¶ 8. S. contractus est prohibitus, nec valet ex eo quod forma subitanealis ei deest, vt puta verba stipulationis, l. 1. de verb. oblig. P. non tenet etiam adhibitum iuramentum confirmatorium ratione eius contractus, Bart. in d. l. si quis pro eo, nu. 14. Verum iuramentum, si contractus aliquomodo iustitiam sit, valebit meliori iure quo poterit valere, etsi degenet in alium contractum, vt

- 8 *Iuramenti formulam quis concipit, & moderatur.*
- 9 *Iuramentum necessarium, & quomodo differatur. Pro quibus non est deferendum in supplementum probationis. num. 10.*
- 11 *Iuramentum maximum remedium ad expediendas lites, antiquorum potissimum: hodie vitandum cur.*
- 12 *Iuramentum supplementi probationis, antequam deferatur, seorsum concurrere debent.*
- 13 *Iuramentum in litem seu affectionis quid: Pro quibus rebus iuratur in litem: Quis iuret. Quae concurrant in eo pro forma: Quid in eo iurare in infinitum: Contra quos: Finitio & ratio eius iuramenti. nu. 14. 15. 16. 17. 18. 19. & 20.*
- 21 *Purgatorium iuramentum.*

In omni iudicii parte, admonuimus alibi iuramentum ferre praeter: ut iuramentum calumniae, de quo dictum est, l. 48. cap. 7. quod postulat ab actoris, reo, patronique causillarum iuramentum veritatis dicendae, quod maxime in testibus iuratis, *in iurandis*, dicitur, de testibus, C. locum habet, de quibus non loquimur hoc loco, sed tantummodo de eo quod pertinet ad decisionem negotii, quod triplex constituitur, voluntarium, necessarium, in litem. Vtrumque ex inopia probationum, vel ad circumciden das lites inuentum est, quod est voluntarium iuramentum de re contentiosa, sed extra iudicium & nullo urgente factum, nec deferente aduersario vel iudice, quod non prodest iuranti, sibi enim iurat, l. 3. de iureiur. P. Neque; quia cum cogitur referre delatum, *in iurandum quod ex conventionione*, 17. eo. tit. P. quod Defertur autem iuramentum a lege, ut in *auth. nouo iure*, C. de pen. iudic. qui ma iudic. ab homine alio quam Iudice & a Iudice, *generaliter*, C. de reb. cred. & *iureiur.* Ab homine deferatur extra iudicium, & in iudicio. Extra iudicium voluntarium est vt dixi: hoc est, in potestate eius cui deferatur, est non iurare, neque referre, nisi acceptatum sit ex conventionione: & tunc necessario iurandum est, nec potest referri: & ubi iuratum est, statim iuramentum, l. 1. *in iurandum quod ex conventionione*, & *l. qui iurasse*, §. fin. & *l. seq. de iureiur. P.* In iudicio deferatur a parte parti, statim iudice, & de iudicio est litem vel eius articuli de quo iuratur, postquam iuratum est, l. quod si deferente me iuraueris, §. l. seq. de dol. P. l. si quis cum debitor, 39. & l. non erit raram §. delato, de iureiur. P. in praedictum iurantis aut deferentis, non aliorum, l. si duo patroni, l. aut prator, 7. l. etiam, 8. l. nam posteaquam, 9. §. l. quia non debet, 11. & *l. seq. de iureiur. P. l. iurigentium*, §. ante omnia, de pac. P. sicuti quod ex conventionione est. Et ita vtrumque habeat vim iniuolabilem solutionis, *in iurandum etiam*, §. l. seq. de iureiur. P. del. gationis, *l. qui iurasse*, 2. 6. §. eo. it. acceptilationis, *in iurandum a debitor*, eo. si fiat de iis de quibus ea sunt: item transactionis, & rei iudicatae, l. 1. & 2. eo. it. tollit obligationem & notabit, *l. qui iurasse*, §. fin. & *l. creditore*, 42. & *l. idem est*, 12. §. idem *Iulianus, de iureiur. P.*

In parte parti in iudicio, de iudicibus omnibus probationibus integris, *l. iuror pupilli*, 35. eod. & oportebat olim eum cui deferrebat, vel iurare necessario, vel referre, *in iurandum* & ad pecuniam in princ. & *l. aut prator, de iureiur. P. l. delata*, C. eod. aliter manifeste dicebatur turpitudinis nolle iurare, vel iuramentum referre, *l. manifesta turpitudinis*, eo. P. Hodie tamen iure Codicis, nec iurare nec referre tenetur, *generaliter*, §. sed iuramento illato, C. de reb. cred. acceptatum vero ex se qui cogitur: nisi remittat qui delulit, is enim remittere & gratiam iuramenti facere potest etiam absenti per epistolam, *l. Labeo iurandi*, 32. de iureiur. P. c. *significauit, de consub.* Remittit qui gratiam facit, *l. remittit*, 6. de iureiur. P. Et debet interdum Christianus qui delulit remittere, postquam acceptatum videt: dum scit & certo nouit, eum qui acceptauit peieraturum si iuret: si enim permittat hoc sciens, homicida eius & iuripius est, vt delicti dans consulto occasionem, & peccat exigendo, c. *l. qui homines*, 2. 2. q. 5. contra, si neficiat illum falso iuratum, c. *qui exigiti*, 2. 2. q. 5.

Iurari porro vel remitti iuramentum debet statim; atque delatum est iuramentum, eoque modo quo delatum est: aliter nihil releuat, *l. non erit ratum*, §. si. & *l. qui per salutem*, 33. de iureiur. Item secundum formam conceptam delatum, l. 3. §. fin. cum 2. sequent. de iureiur. P. etiam ab eo cui referatur, iuxta rationem *in iurandum*, & ad pecuniam & *l. prator eod. P.* Nisi Iudex formam moderetur, ex qualitate personae deferentis & referentis.

In conceptio quippe iuramenti, plerumque ex arbitrio deferentis fit, vel ex conventionione litigantium, *l. in iurandum*, & ad pecuniam, §. non semper. & si non conueniant, a bitris Iudicis, d. *l. in iurandum*, §. si iurandum, qui addit & formam, & modum,

& locum, ex qualitate, vt dixi, personarum, *l. generaliter*, §. si. de reb. cred. C. quod Ceterum aliquando, petente aliquo ex litigantibus sibi vel aduersario deferri, Iudex deferit Iuramentum alteri ex litigantibus, & quando ei expedire videbitur & ex defectu probationum plenarum, in supplementum probationis semiplenae, *l. generaliter, de iureiur. C. l. 4. §. hoc autem iudicium, de dam. inf. l. ad monendi, de iureiur. P. & ibi per interpre late, in bonafidei, C. de reb. cred. c. fin. §. fin. de iureiur.* vocant iuramentum necessarium: quod quando, & ex quibus causis deferatur, fusillime tractatur ab Innocent. in c. fin. de re iudicat. Bartol. lafone, & aliis, in *l. ad monendi*, de iureiur. & ab interpretibus maxime Ioan. Fabro, in *l. in bonae fidei, C. de reb. cred.* quod Observatio autem dignum est, in maioribus causis & magna quantitate, non deferri iuramentum hoc necessarium, sed in leuioribus glo. & *Docto. in d. l. ad monendi*, & in c. cum sit parit, de reg. iur. in Sex. Quare in accusationibus publicorum criminum, & in quibus poena imminet capitalis, non deferatur in defectum plenae probationis actori: quia in criminibus probationes luce meridiana clariiores esse debent, *l. si. C. de probat.* Quare potius pro reo aboluendo, illi deferendum erit, *l. prateris, C. de iis qui ad eccle. consu.* Sed & in aliis distinguit Bartolus, in *l. maritus, de questio. nu. 4.* an pro criminibus agatur civiliter, an criminaliter. Si civiliter, num actio popularis sit, an priuata si popularis, existat decisio in leum qui, §. in popularibus, de iureiur. P. Si priuata, deferatur iuramentum in l. 3. *ib. sine priuati*, & *l. duo patroni*, §. Iulianus, de iureiur. Si vero agatur criminaliter, distinguit, an iuramentum deferatur a parte parti, an a iudice: si a parte, an pars seu is cui delulit accusatur publico iudicio, an priuato: si publico, non est locus iuramenti delationis, vel ante vel post litem contestatam: sed debet reus absolui, *l. qui accusare, C. de eden. l. Arrianus, de actio. P.* Posset tamen a reo actori deferri, vt ait Bartolus, si reus dicat, *uolo condemnari si is iurat.* Quod si de priuato crimine agatur, at tequam perueniatur ad iudicium, potest deferri iuramentum, l. 3. de iureiur. P. *l. iurigentium*, §. si pacificae, de pactis. P. Sed postquam ad iudicium ventum est, eo praetextu accusator non potest desistere, sed reum debet plene peragere, vel calumniatoris poenam pati. Sicut & in publicis receptum est appellacionibus, *l. & in priuatis, ad Senat. Turpil. P.* Respondit tamen Aleander, in criminibus alibus in quibus poena est pecuniaria, deferri posse, *Alexan. conf. 66. vo. 5. per l. in bonafidei, in verbis, in ceteris, de reb. cred. C. & ibi glo. 2. facti l. fallaciter, C. de aboliti.* Sed & illud obseruandum iudici etiam in civilibus, vt quado actor bene pleneque probauit, & reus semiplene: non est deferendum reo iuramentum supplementi probationis, ad reprobationem actoris, *Andr. Barba in additio. ad Bart. in l. 2. C. de iureiur. vide gl. in c. cum sint parti: num iur a obscura, de regul. iur. in Sex.*

In Maximum certe expedientiarum litium remedium hoc iuramentum, *l. 1. de iureiur.* Sed cogit illud deferre Iudicem inficiatio aduersarii, non probante tantum plene aduersario, contra quam est iuramentum praesidium, & veluti extorta probatio, *l. cum etiam*, 3. C. de reb. cred. Plato lib. 12. de legib. scribit, Rhadamanti, prospicientem suo tempore omnes vno ore Deum esse & confiteri videri, passale Deo non hominibus iudicia esse committenda. Quae circa simpliciter velociterque eorum iudicia peregrisse. Nam iurando in singulis causis a litigantibus requisito, cito simul ac tuto iudicare solebat. Nunc vero, inquit, quia mores hominum alii & improbi plures, nec Rhadamanti iudicandi modus ille congruit. Itaque prudens legislator in iudiciorum executione, iurandum litigantium prohibebit, vt iam accusatoris intentio, quam accusatoris deprecatio sine iurando in iudicio conscribatur. Nam si iurandi licentia in ciuitate dabitur, ubi plura ad Iudices deferuntur quotidie, omnes pene periuri erunt, praesertim qui praesentibus conuictis, aliisq. consuetudine, ac priuata consuetudine conuicti sunt. Et paulo post subiicit: *Et quis iudicaturus sunt, nullo modo litigantes permittant, aut iurare per iudicandi causa, ac sibi generig, imprecari, aut iurpiter supplicare.* Et Peregrinus autem inter se litigantibus, quemadmodum olim, nunc si velint, iurare liceat. Nam cum in ciuitate consensere non debeant, non formidandum ne alios corrumpat. Hec Plato. Qui Iudices iis verbis monet, ne propter perfidiam hominum, omnium iuramento putent esse credendum, nec pro omnibus. **Q**uare recordari debent eius quod scribit Maranta, in 6. par. Spec. 11. de iuramento, a nu. 4. v. q. ad 11. lex requirit copulatiue antequam iuramentum supplementi probationis deferatur. Primo, quod sit semiprobatum per vnum testem omni exceptione maiorem: vel per alias semiplenas probationes. Secundo, quod is cui deferatur, sciat verisimiliter veritatem. Tertio, vt is sit persona honesta,

& bonæ vitæ. Quarto, quod causa non sit magna, sed modica. Quinto, quod semiplena probatio non sit aliquomodo elisa per probationes contrarias. Sexto, quod iuramentum sit petitum ante conclusionem in causa. ¶ Sed & multo cautius est agendum, in iuramento quod dicitur in litem: iuramentum videlicet affectionis, quod Iudex concedit petitori actori, vt ex affectione iurata litem postea æstimet, quanti sua interfuit, vel putet interesse. Vnde iuramentum affectionis dicitur, *h. per alium, §. i. ne quis eum qui in ius voca. est. vi. exi. l. 1. §. 2. l. videamus, de in lit. iur. P.*

14 ¶ Considerabit hic Iudex res, personas, negotium & causas. Res pro qua iuratur in litem, debet esse, in quam cadat effectio in specie, non in quantitate, *l. numis, de in lit. iur. P.* nisi forsitan obligatio quantitatis in locum obligationis certæ speciei successerit, *Bart. in l. in actionibus, n. 3. eo.* Actio item pro qua iuratur hoc modo, debet esse bonæ fidei, directa, aut in rem, aut ad exhibendum, *d. l. in actionibus, eo. l. 3. §. in hac, commod. P.* contrariæ namq; actiones, illud non admittunt, *l. i. §. depositi quog, §. l. ei apud quem, de 15 pos. P.* ¶ Persona quæ iuratur, debet esse habilis, vt sit dominus litis, *l. vulgo, de in lit. iur. P.* non pupillus, *l. videamus, eo. plura & alia requirit Iason, in d. l. in actionibus, de in lit. iur. P.* ¶ Pro forma quoq; permissiois iuramenti huius, cõcurrere debent difficultas æstimationis eius quod petitur, contumacia, & dolus proprius præcedens aduersarij, contra quem petitur, *Bart. post gl. in d. l. in actionibus, eo. §. ibi Iason hoc bifariam limitat, canouista in c. fin. de eo quod met. cau. factu. textu. in l. semper, §. in hoc autem edicto, quod vi aut clam. P. probat expresse l. 1. §. 2. l. videamus, §. fin. de in lit. iur.* nisi agatur de actionibus bonæ fidei, in quibus sufficit dolus aduersarij, etiam si non cõcurrat difficultas probationis, *d. l. numis, §. ibi Fulgos, de in lit. iur. P.* vel nisi agatur de actione ex emto, in qua non iuratur in litem, quia venditor potest liberari præstando id quod interest singulariter emtoris, nec committit ea ratione dolum, *l. i. de actio. em. P. l. qui tibi, in fi. de heredi. vel act. vend. deo non sit taxato in infinitum, l. i. C. de senten. qua pro eo quod int. pro 17 fer. nec per consequens iuratur in litem, cuius iuramentum est in infinitum, d. l. videamus, 4. §. iurare, de in lit. iur. P.* id est, vt qui admittitur ad iurandum, non habeat definitam summam, vel duplum vel sim. plium rei, pro qua iuratur, vt dicitur in taxatione eius quod interest, *d. l. i. de sent. qua pro eo quod int. C.* sed possit ex nutu quantum censuerit sibi præstandum exprimere, & ita iurare. Nõ autem hic oportet existimare æstimationem esse immensam ex iuramento: nam ad arbitrium Iudicis pertinet, postea æstimare, & modum iureiurando statuere, *d. l. videamus, §. pen. §. si. §. d. l. in actionibus, de in lit. iur. l. 3. ad exhib. P. l. arbitrio, de dolo. P.*

18 ¶ Pro culpa non datur hoc iuramentum, sed tunc res sola æstimatur, *l. 2. l. videamus, §. si. de in lit. iur. nec pro alio, nisi deferente Iudice, d. l. videamus, §. deferre, qui dolum considerat quãdo commissus sit, & in quibus. Ita in contractu stricti iuris, si dolus ab initio commissus, & postea in non parendo Iudicis præcepto, nõ restituendo, iurabitur in litem, *Bart. in d. l. in actionibus, nu. 14.* aut si in non restituendo solummodo quis contumax sit, *l. i. §. 2. de in lit. iur. l. qui restitueret, de rei vind. P. l. arbitrio, 19. in princ. §. 1. de doli. In bonæ fidei iudiciis, si dolus ab initio commissus, & postea in non parendo iudici, iuratur quoque in litem in l. si cui, §. i. loca. P.* Quod si ab initio quidem commissus sit, vt in malæ fidei possessore hereditatis, sed cesset post sententiam in non parendo, puta quia forsitan res petita interit, non iuratur in litem, *l. si possessor, in 1. §. si. de peti. heredi. P.* Si tamen cesset in non parendo iudicis restitutioni, re existente, puta quia rem vendiderit, iurabitur, *d. l. si possessor in fin. §. i.* ¶ Iuratur & contra tutores qui repositum non fecerint rerum minorum, cum cõperit tutelam gerere, propter latam culpam quæ dolo æqualis est, *l. tutor qui repositum, de adm. tuto. P. l. 4. de in lit. iur. P. l. pen. C. eod.* Et si contra heredes eorũ non iuretur, ex tutorum dolo: nisi & ipsi heredes dolum commiserint in eo inuentario non faciendo, *l. fin. C. eo.* Cuius autem sint partes iurare, docet *l. videamus, de in lit. iur. P.* Regulare autem est, non iurari in litem contra heredes dolum committentis, nec eos teneri ex eo, si is decesserit ante litem contestatam, idque sine dubio, *l. 2. §. 3. eod. C.* At quando post litem contestatam decesserit, distinguitur, ratione actionum bonæ fidei vel stricti iuris. Nam in contractibus bonæ fidei, aut dolus, aut culpa dolo similis, in casu quo iuratur in litem propter culpam, ante litem contestatam commissus, commissus est: veluti si reus ante litem contestatam occiderit, vt in *l. pen. de in lit. iur. C.* & tunc iuratur contra heredem aut post litem contestatam, & tunc non iuratur, *l. eius qui delatorem, de iure iur. §. i.* In stricti iuris vero actionibus arbitrari-*

is, reo defuncto ante sententiam, non videtur posse iurari contra heredem ex dolo, *vide Bartol. in l. in actionibus, numer. 21. de in lit. iur. P.* ¶ Finis & ratio eius iuramenti supplementum habent probationis, & castigationem doli & contumaciæ, *l. 1. & 4. in fin. de in lit. iur. P.* Vnde in *d. l. 4. §. fin. probatione adueniente, cessat æstimatio per iuramentum facta, vide & §. oportet, de iudicibus in Authen. auth. post iusurandum, C. de iudic.*

¶ Aliud genus iuramenti, mixtum ex iudiciali & extraiudiciali, diximus esse purgatorium, de quo iam in probationibus diximus, proprio c. de purgatione canonica & vulgari.

De quibus Iuretur, & de iis qui iurare debeant, vel qui cogantur. Cap. 7.

- 1 Iurare de quibus soleat: & qui iurare cogantur, vel non num. 2. §. seq.
- 3 Pueri efficaciter non iurant.
- 4 Puberes & proximi pubertati obligantur iuramento.
- 5 Furiosi non iurant, nec peierare dicuntur quare.
- 6 Iurat quilibet pro suo filio, non pro alieno regulariter.
- 7 Iuramentum in litem non præstatur ab impubere vel pupillo.
- 8 Procurator pro alio iurat ex mandato speciali.
- 9 Iuramentum non præstat virgines vel uxores ex voto.
- 10 Iuramentum non admittendum eorum, qui utilitatem inde aliquam sibi vel alio parant.
- 11 Presbyteri an iurent.

EX t superioribus satis liquere arbitror, de quibus in promissione, assertione, & confirmatione iuretur: nempe de rebus serijs, honestis, vtilibus & necessarijs, iustis, & discretionem habentibus. ¶ Profero breuiter qui iurare efficaciter vel cum obligatione possint. Et quidem, si queratur de præiudicio eius qui detulit iuramentum, tuerit illud leges aduersus eum, cuiuscunque sunt lexus aut ætatis, qui iurauit, *l. qui iurasse, 26. de iure iur. P.* Imputare enim sibi debet, qui ei fidit, & qui si dem sibi iurantis elegit, *l. cum mandato, de mino. 25. an. P.* Et ætas minoribus, in damnis subuenire, non in prospere gestis obesse consuevit, *l. nõ est minus, C. de procurato. l. neq. tuoris, de contra. vel com. stip. C. l. 1. C. qui legi. post. stan. in iudi. hab. l. contra iuris ciuilibus regulas, de pact. P.* At si queramus de efficacia iuramenti contra alios, & de obligatione iurantis, dicimus etiam omnes iurare posse cuiuscunque lexus sint & ætatis, nisi speciali nota prohibeantur, *l. qui iurasse, de mulieribus passim se offerunt iura. c. cum contingat, de iure iur. ca. licet, eod. in Sex. ca. quamus, de pact. in Sex. cum similib. ¶ Excipluntur autem primum, qui animi iudicio carent, vt pueri parualis, c. parualis. c. pueri. c. bonestum, 22. q. 5. illis enim non est iudicium, l. i. impuberes, de sal. mone. C. l. cum prator, de iudic. P.* quod requiritur in iuramento, c. §. si Christus, de iure iur. non velle habent, *l. pupillus, de reg. iur. P.* nec discernere possunt, non magis quam furiosus, *l. more, §. si cum l. seq. de acqui. her. P.* Sed si iuramento opus est, tutor pro impuberibus iurat, *l. 2. §. quod obseruari, C. de iuram. calum. ¶ Puberes vero obligantur iuramento, constit. sacramenta puberum. C. si aduer. vendit. & qui proximi sunt pubertati, §. de liber. cau. P. & Bart. ad d. constit. sacramenta puberum quia & ex delictis tenentur, c. i. de deli. puero. l. impunitas, C. de po. l. 2. C. si aduer. del. Proximus pubertati dicitur, masculus a decem annis & sex mensibus, vsque ad quatuordecim: mulier a nono & dimidia, vsque ad duodecim, *glo. in §. pupillus, de immul. stipul.**

¶ Furiosus multo magis iuramentum non defertur, nec peierate dicuntur si iurent: quia iudicio etiam carent, *d. l. cum prator, de iudic. P.* neque vllum negotium recte contrahunt vel gerunt, *l. in negotijs contrahendis, §. l. furiosus, de reg. iur. P. §. furiosus, de inut. stip. & habentur pro absentibus, l. 2. §. furiosus, de iure codicil. sine consensu, l. qui ad certum tempus, loca. P. sine animo, l. i. §. adpiscimur, de acqui. possess. P. ¶ Vnquifque etiam pro se tantum, & de facto suo, regulariter iurat: & nemo pro alio iurare cogendus est suo periculo: non mater pro filio: non tutor vel curator pro minore vel pupillo. Graue enim visum est, ignorantes & inuitos, sub alieni compendij emolumento perituri anceps subire: volentibus autem licet. Vt & in purgatione vulgari compurgatores iurant pro eo qui se purgat, c. i. c. quoties, c. constitutus, & similib. de purgar. cano. ¶ Pupillus autem & impubes in tutelari causa non iurant vel pro se in litem: vt de istis testis locupletissimus *Vlp. in l. videamus, 4. de in lit. iur. ¶ Per Procuratorem iurare possumus, cum speciali mandato ad iurandum constitutum vel in rem suã: nõ alter, l. ius iur. adu. quod ex conuentione, 17. §. si. & l. alius autem, 18. de iure iur. P.**

Quo